

hämeenlinnan

sisupisara

OY SISU-AUTO AB:N HÄMEENLINNAN
TOIMIPISTEIDEN TIEDOTUSLEHTI

3-83

40

**VUOTTA
AUTOTEOLLISUUTTA
HÄMEENLINNASSA
13.4.1983**

Hämeenlinnan tehtaan uusinta tuotantoa, terminaalitraktori TT-125

Tuotantopäällikkö:

40 VUOTTA AUTOTEOLLISUUTTA HÄMEENLINNASSA 13.04.1983

Huhtikuun 13. päivänä tulee kuluneeksi 40 vuotta siitä kun pidettiin Yhteissisu Oy:n perustava yhtiökokous. Meille hämeenlinnalaisille tämä kokous oli sikäli merkittävä, että sen seurauksena tänne, silloiseen Vanajan pitäjään syntyi autotehdas. Yhteissisu Oy syntyi sodan poikkeusoloissa ja siksi on luonnollista, että toimittuaan viitisen vuotta, tästä osan jo rauhan aikana, yhtiö muutti sekä nimensä että omistuspohjansa.

Uuden yhtiön nimeksi tuli 10.06.1948 Vanajan Autotehdas Oy. Alkoi Vanajan aika. Uusi automerkki Vanaja saavutti varsin pian vakiintuneen aseman SISUn rinnalla "toisena" suomalaisena kuorma- ja linja-autona. Tehtaan hyvä maantieteellinen sijainti ja eri toimintojen järjestyvä keskittäminen Hämeenlinnaan auttoi yhtiötä ja tehdasta pian löytämään oman identiteettinsä ja siihen leimallisesti kuuluneen asiakaskohtaisen palvelutason. Tätä keskitettyjen palveluiden ylivoimaisuutta muistavat vielä monet autoilijat lämpimien ajatuksin. Heitä ei huolestuttanut edes se, että puhuttiin aamupäivä- ja iltaapäivämalleista.

Kaksikymmentä vuotta kestäneen toimintansa aikana yhtiö ehti valmistaa lähes 7000 Vanajaa ja kappalemäärin mitattu tuotantohuippu saavutettiin v. 1956, jolloin tehdas valmisti peräti 547 alustaa. Suomalaisilla raskaan ajoneuvokaluston markkinoilla ei kuitenkaan ollut tilaa kahdelle keskenään kilpailevalle yritykselle. Kun näistä kumpikaan yritys ei löytänyt ratkaisevaa kasvuvaraa viennistä oli väistämättä edessä yritysten yhdentyminen – fuusio. Fuusion jälkeinen aika koettiin täällä Hämeenlinnassa hyvin vaikeana. Entisen kilpailijan SISUn muuttua yhtäkkiä isännäksi tuli olo epävarmaksi. Voidaan sanoa, että tehtaan välttämätön kehitystyö katkesi joksikin aikaa. Investointivaroja ei myönnetty tehtaalta niin paljon kun täällä olisi nähty tarpeelliseksi. Epäluuloja lisäsivät myös puheet tehtaan myymisestä ja se että SISU näytti todellakin epäroivän mitä tehtaaltaan tekisi. Vasta 1970-luvun puolivälissä SISU näytti tehneen päätöksen tehtaan säilyttämisestä ja sen kehittämisestä. Työntekijöille rakennettiin kauan odotetut asianmukaiset sosiaalililat ja myös tuotantotiloja alettiin sekä kunnostamaan että lisäämään. Vuosikymmenen loppupuolella varmistettiin myös tehtaan laajenemismahdollisuudet ostamalla teollisuustonttiin liittyvä naapurikiinteistö. 70-luvun puoliväliin sijoittuu myös SISUn eri tehtaiden väliset tuotannon siirrot, joilla ensisijaisesti pyrittiin turvaamaan kaikkien tehtaiden työllisyys, mutta jotka sen ohella palvelivat tiettyjä tuotantostrategisia pyrkimyksiä. Nämä kuormitusta tasaavat siirrot saivat henkilöstön varauksettoman tunnustuksen ja valoivat uskoa myös täällä Hämeenlinnassa uuden isännän tarkoitusperiin.

Tuotantopäällikkö Esko Hakala ja sihteeri Ulla Tuomola.

Vanajan tehdas joutui – ehkä enemmän kuin SISU – suurten tilausten puuttuessa tekemään melko paljon asiakkaiden toivomusten ja yksittäisten kuljetustarpeiden määrittelemiä autoja. Näiden tuotteiden kannattavuus saattoi useinkin olla heikko mutta eräissä mielessä ne olivat erittäin tärkeitä. Näitä erikoisajoneuvoja rakennettaessa tehtaalle kehittyi erittäin osaava autonrakentajien ammattikunta, jonkaalaista ei kasva sarjatuotantoa harjoittavassa autotehtaassa. Tälle ammattikunnalle löytyi käyttöä myös silloin kun SISU 70-luvun alussa hakeutui terminaali- ja traktoreillaan ensin kotimaan ja sittemmin yli 40 maahan ulottuville vientimarkkinoille. Yhä enemmän joudutaan koneet rakentamaan asiakkaiden näkemysten ja oikkujenkin mukaisiksi ja se ei ole sarjatyötä. Nyt kun tehdas lähtee toimintansa viidennelle vuosikymmenelle se voi tehdä sen varsin luottavaisin mielin. SISU on täydellisesti uudistunut ja tuonut markkinoille kilpailukykyisen kuorma-automalliston. Hämeenlinnan tehtaan rooli SISUn tuotannossa on säilynyt ja haasteita sisältävä. Epätietoisuuden aika on ohi. Sitä mukaa kun tämä juhluvuosi on vanhentunut on myös linja-autojen ja vetomestareiden tilauskirja täyttynyt yli ennako-odotusten.

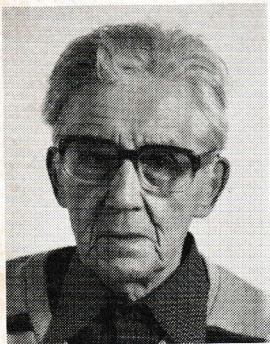
Korkea autontekemisen ammattitaito, monipuolinen osaaminen ja neljän vuosikymmenen kokemus luovat sen perustan, jolta SISUn Hämeenlinnan tehdas uskaltaa vastaanottaa yhä kiristyvän kansainvälisen kilpailun ja jossa se tulee menestymään.

JUHLAPÄIVIEN OHJELMA:

13.04.1983	klo 13.30	Lehdistötilaisuus viimeistelyhallissa
	klo 14.00 – 16.00	40-vuotisjuhla kutsuvieraille
14.04.1983	klo 10.00 – 17.00	S-malliston esittely toimintakeskuksessa
15.04.1983	klo 10.00 – 17.00	S-malliston esittely toimintakeskuksessa

klo 9.00	Avoimet ovet tehtaalla
– 12.00	
klo 14.00	Vieraita muilta Sisun tehtailta
– 16.00	

Juhlan kunniaksi on Hämeenlinnan toimipisteiden henkilökunnalla vapaa ilta, alkaen klo 13.00, jolloin on mahdollisuus tutustua uuteen Sisu-mallistoon ja tavata muiden Sisu-tehtaiden henkilökuntaa.

Paavo Juurisella tehtaan entisellä sepällä on tullut 8 päivä maaliskuuta 1983 yksi ihmislämän kunnioitettavampia virsantypylvää täyteen, eli Paavo täytti 80 vuotta.

Kävimme tätä tervaskantoa tervehtimässä ja täytyy sanoa että tulipahan tehtyä pitkästä ajasta jotain hyödyllistä, niin lämmihenkinen oli meidän vastaanotto kun Jaskan kanssa kä-

vimme sisään juhlatuloon.

Paavon kanssa siinä muisteltiin menneitä ja nautittiin talon antimia, jotka oli sitten viimesen päälle hyvät. Näin lehden välityksellä toivomme kaikki entiset työtoverit Paavolle oikein paljon onnea ja terveitä elinpäiviä.

H.R.

Eila Sillantie:

VANAJANVIHREITÄ MUISTOJA

Niin se vain oli, että kaikki me mahduimme kronikkaan. Kaikki tunsimme toisemme. Ja jokainen teimme niin monensorttisia töitä ettei urautumista edes tunnettu. Palkka nousi jos oli noustakseen pyytämällä väliaikaisen työtodistuksen. Juomisesta seurasi pakkoloma tai hoitoonohjaus, joka oli yhtä kuin lopputili.

Tehdas käsitti vain kokoonpanohallin, joka piti sisällään kaikki muut toiminnat vaan ei varaosia. Vanhat varaosat eli Keisarin hovi K B Kaiserin mukaan, sijaitsi parakissa, jossa konttorihenkilö – kunta nautti ruoka-ajalla teensä ja voileipänsä. Kahviaikoja pännäpyörittäjien puolella ei lyhyehkön päivän puitteissa tunnettu, kuin ehkä ilta-päivällä jossain rakosessa. Lisäksi tässä varaosien talonahassa toimi lastenneuvola jonkin aikaa.

Kuusi päivää töitä viikossa ja harrastuksille vapaa-aika.

Tehtaan intelligenssi shakin lumoissa.

Henkilökuntaa viisikymmenluvun alkupuolella oli kaikkiaan alle kuusikymmentä. Joukkoja johti melko pitävällä kädellä isännöitsijän ominaisuudessa DI Karttunen ja sosiaalipäällikkönä oli everstiluutnantti evp Y R Tuompo, joka oli vaikuttava näky kävelykeppeineen ja Eden-hattuineen. Tuompoa tituleerattiin aina everstiksi ja everstin takana seisoi joka aamu tuntikirjuri toimihenkilöitten kellokorttien tarkastustilaisuudessa. Sitten eversti sytytti Klubin tarkastuksen päätteeksi, hymyiliikin ja ojensi korttitukun tuntikirjurille.

Eversti oli erittäin tarkka. Kynätkin hänen kynälaatikossaan olivat aina pituusjärjestyksessä, johon lähetti ne teroitettuaan asetteli sojottamaan terät vasemmalle. Jämptiuden takana asusti erittäin oikeudenmukainen ja ystävällinen herra.

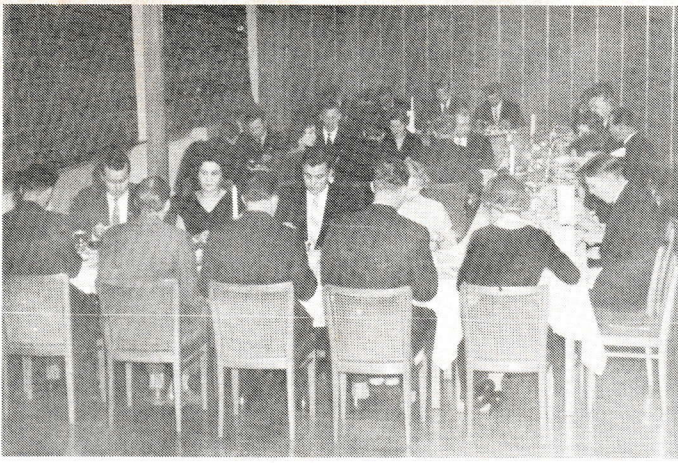
Myös johtaja Karttunen oli kovin tarkka. Hän ei sietänyt hutiloitua, epäjärjestyksiä eikä vastaansanomista. Ordningista todistaa sekin, että asuntoalueen talojen seinustoilla piti sukset olla rivissä, samoin kelkat ja pyörät. Joskus Karttusta kutsuttiin myönteisessä mielessä patruunaksi. Pyykkiä ei saanut myöskään ripustella tienpuolelle taloa roikkumaan ja lastenvaunut komennettiin suoraan. Isolle pyykille oli varattu pyykkiplaani, jossa lampaat söivät ruohoa kesäisin. Talvisin jäätyneet lakanat riippuivat alakuloisina päiväkaudet plaanilla.

Työssä piti naisten esiintyä hame päällä. Pitkät housut eivät tulleet kysymykseenkään. Jos kohta nainen ihmisessä unohdettiinkin ovissa kuljettaessa tai työasioista keskusteltaessa, johtajat istuivat, työntekijät seisoiivat, oli sukupuoli mikä hyvänsä. Luokkarajat tunnettiin, tunnustettiin ja hyväksyttiin. Henki talossa oli sellaista me-te-he-henkeä, ihmiset ja asiat olivat kohdallaan. Ja suoraan sanoen, kyllä silloinen johto olisi pökertynyt, jos olisi kiljuttu Eeroa, Ilmaria ja Yrjöä.

Lasikuidusta ei tiedetty ja autojen konepellit tehtiin käsin. Peltisevät hakkasivat päivät pitkät. Mutta ei tiedetty myöskään kuulonmenetyksestä, ergonomiasta eikä elpymispaikoista. Ahdasta oli paiskia töitä. Liioin ei oltu kuultu mitään köyhyysloukusta. Siellä vain oltiin, ihan hiljaa. Jos sairaus iski, ei naurattanut, ei puhuttu veepeestä eikä pienistä maristusta. Synnytysloma oli kuukauden, palkallista sai kaksi viikkoa. Jos loukussa koville otti niin naapurit ja työtoverit keräsivät vähistä rahoistaan jota-kun kasaan.

Ruokala, sairaskassa ja Vanajaranta tekivät tuloaan jos-sakin edessäpäin. Jos oli tehtaanpuolella joskus sellaista nyrkkipajameininkiä, niin ei konttoripuolellakaan tekniikka pilviä hiponut. Edistystä oli sekin, kun sai laskutilla laskea urakoiden prosentit eikä tarvinnut snurraa pyöritellä. Sitten kun tuli käsinvedettävien yhteenlaskukoneitten tilalle puoliautomaattiset Reinmetallit oli työntilo ylimmillään. Nehän jakoivat ja kertoivatkin, kahden koneen sijalle oli astunut yksi.

Autojen moottorit olivat näihin aikoihin Kämperiä Whitea ja itävaltalaisia Saureria, mukana jokin Tampella. Ulkomaista tuontia olivat niinkään asentajat ja insinöörit sellaiset kuin Weiss, Frank Gepp ja Frost. Hauskalta tuntui kun englantilainen Frost esitettiin suomalaiselle autoilijalle, jonka nimi oli Pakkanen.

"Niin hyvä lämmin hellä, on mieli jokaisen" kiireisen syksyn jälkeen. Kuva pikkujoulusta Aulangolla 1956

Jouluaattoina työskenneltiin yleensä kahteen ja selviö oli ettei joululahjoja talon puolesta ojnnettu. HONGISTO, asuntoalue, tämä kuulu ja erottamaton osa Auto-tehdasta on luku sinänsä. Onnenmyyrä oli silloin ken Hongiston suojaan pääsi perheineen. Ja jos vielä alaker-taan, tai perin peräkylälle. Turvalliselta tuntui molem-piin suuntiin. Kun asunto oli talosta, oli ikäänkuin parem-min ja kiinteämmin kiinni työpaikassa. Siitä oli etua sekä työntekijälle että johdolle. Ei sitä hyvä sorvarikaan, kul-lan arvoinen, noin vain asuntoaan jätä, muista ammatti-ihmisistä nyt mainitsemattakaan.

Naapuri alueella oli Naapuri oikein isolla ännällä. Naapu-reista oli turva ja seura, niin eristetty tämä uusi kaupun-ginkolkka oli, että linja-autokin kulki vain joka toinen tun-ti. Vanajan raja meni Kotkanpesän keittiön läpi ja Karttu-set kuuluivat Vanajaan. Muu alue Hämeenlinnaan ja Hä-meenninnassa oli isompi vero. Kuvaan astunut ns. indek-siperhe, isä, äiti, poika ja tyttö, radio, auto, huvila, jää-kaappi, ei iskenyt oikein tulta täällä, ehkä ei ollut mah-dollisuuttakaan. Vaimot, elleivät nyt juuri aitanpolkua as-telleet, olivat kotosalla eikä työssä kodin ulkopuolella. Lapsia Hongistossa oli satakunta. Täällä on sellaista vet-tä, että lapsia tulee alvariinsa, vitsaili joku. Ilmankos teh-das ei yhteen väliin tahtonut saada urakkapuntaria mil-lään, kun kolmella puntarilla oli kaksoset peräjälkeen. Mikä oli kyllä merkillinen sattuma. Talon puolesta ei re-montteja kovin taajaan harrastettu. Kun rutistiin vaikka-pa tapetteja tuli ekonomi isännöitsijän kanssa tarkastuk-selle onko tapettitarve eli ei. Siinä sentäs vedettiin ma-tonhapsuja suoriksi monessa mörskässä, kun johtajat lähestyivät taloa. Lapsilla oli hauskaa Hongistossa. Talvella oli luistinpaana melkein akkunalla. Teatteria pelattiin alueen aikuisille kerran vuodessa ja tarjottiin teetä ja haitarimusiikkia lisäksi. Haitarinääni kuului mää-rätyllä kellonajalla, kun teenjuonti alkoi ohuen seinän lä-pi naapuriin, jossa näytelmä esitettiin.

Kesäkuussa Kustaanpäivänä Urho-ruuna tuli vetämään perunavaot illalla ja aamulla ne peitettiin. Perunamaat ulottuivat nykyiselle korjaamolle asti. Siinä välissä oli Lil-lin kauppa, parakissa, yksiosastoinen, maitoa, leipää, kurkkua, pullia ja hedelmiä, joskus säilykkeitä. Kaupun-gista piti hakea liha ja kala. Mutta pikkukaupassa oli ne tuikitärkeät nimipäivälahjat lapsille, kuten kammot, let-tinauhat ja suklaalevyt, Fazerin siniset.

Tuossa pellolla, josta johtaa oikopolku pysäkillä olivat aikanaan Katisten kartanon lehmät. Toista sataa päätä. Joinakin vuosina siinä tehtiin heinää. Heinämaita Kati-sissa oli useitakin ja jos joku ilman lupaa tuuppasi vaikka veneen tuohon uimarannan luo, niin jo tuli lappu, että se on 2 päivää heinätöitä. Tai jos joku ohitti taulun Yksityis-alue, läpikulku kielletty oli sekin heinätöitä, puhumatta-kaan, jos jonkun lapset kaatoivat seipäitä, se oli monta päivää heinätöitä. Katisten omistaja E Grenman omisti paljon. Kun koulussa kysyttiin, kuka on Hämeenläänin maaherra, vastasi muonamiehenpoika Katiista, että se on Greenmanni. Asuntoalueen lukuisat lapset aloittivat silloin koulunsa järjestään Ainolassa, siinä Pumpplai-toksen luona, missä nyt on Ruukin rivitaloasuntoja. Ai-nolan olivat aikanaan ostaneet kolme amerikkalaista neitiä, jotka kovasti ihailivat Suomea. Heillä oli tämä Ai-nola ja lisäksi sekä Lepola että Rauhala, jotka ilmeisesti sitten lahjoitettiin kaupungille, joka kovana maakauppi-aana vaihtoi ne edelleen.

Hongiston lapsia 1953. Kuvassa tulevia insinöörejä, opettajia, ammattimiehiä, taiteilijoita, konttoristeja.

Joka tapauksessa lapsemme kirmasivat tähän opinah-joon Lammaskallion kautta, siinäkin nykyisin Ruukin kerrostalo, ja tullessaan koulusta usein seikkailivat pi-nellä suolla, sillä samalla, jossa kurjet aina muuttomat-kalla pysähtyivät.

Uimarannalla ei ole enää aikoihin ollut kesän alussa lai-turitalkoita. Rantakin on nykyisin kaupungin eikä Katis-ten tehtaalle vuokraama.

On uusi maantie, ollut jo kauan ja uusia asuntoja nousee kuin sieniä sateella. Enää tämä ei ole syrjässä oleva pie-ni asuntoalue Vanajan rannalla, jonne linkkuri kulkee pa-rillisin tunnein.

Tehdaskin on huimasti laajentunut. Työtoverit, joista osan tuntee vain nimeltä ovat kovasti lisääntyneet. Toiset poistuneet näköpiiristä.

On uudet johtajat, nykyaikaiset, jotenkin toverillisemmat. Uudet ovat myös koneet, työ on helpottunut, joskin paine jostakin merkillisestä syystä kasvanut. Sosiaaliset edut ovat lisääntyneet suuresti. Perusturvallisuus työ-paikkaan nähden säilynyt tai perin parantunut.

Tällainen kotoinen peruutuspeleistä ajelu on ehkä sikäli paikallaan, että ilman tätä mennyttä ei olisi nykyisyyttä. Ja ilman nykyisyyttä taas ei olisi tulevaa.